

S tequilou a mariachi – v tieni sombrera...

Mexiko

– krajina opereného hada

Mexiko je latinskoamerický štát rozprestierajúci sa v Severnej a Strednej Amerike medzi Karibským morom, Mexickým zálivom a Tichým oceánom. Celú severnú hranicu v dĺžke 3141 km tvoria USA, na juhu susedí s Guatemaleou (962 km) a Belize (250 km). Na čele federatívnej republiky stojí prezident so 6-ročným volebným obdobím, ktorý je zároveň aj predsedom vlády. Zákonomarnú moc vykonáva dvojkomorový Kongres únie (Congreso de la Unión): 500-členná Federálna poslanecká snemovňa (Cámara Federal de Diputados) volená na tri roky a 128-členný Senát (Cámara de Senadores) na šesť rokov. Mexiko dostalo názov podľa svätyne aztéckeho boha vojny Mexitliho.

Prirodné pomery

Mexiku patria aj malé ostrovy Cozumel, Cancún, Mujeres a iné v Karibskom mori, Islas Marías, Revilla Gigedo, Guadalupe v Tichom oceáne a niekoľko ďalších v Kalifornskom zálive (Golfo de California), ktorý oddeluje od Pacifiku 950 km dlhá kosa polostrava Baja California. Pobrežie Mexika dosahuje dĺžku 9330 km, z toho na západe 6574 km – väčšinou skalnaté a strmé, východ-

né pobrežie je skôr nízke, piesočnaté, miestami lagúnové, s koralovými plytčinami.

Povrch krajiny je prevažne hornatý, nížiny tvoria len 20% (najmä východné pobrežie a Yucatán). Vyše polovice štátu zaberá náhorná Mexická plošina (Altiplanicie Mexicana) s výškami 900-2300 m n.m. a s bezodtokovými kotlinami (tzv. bolsonmi), ktorú na západe obklopuje pohorie Sierra Madre Occidental, na východe Sierra Madre Oriental a na juhu vulkanické Kordillery, miestami aj s typickými stolovými vrchmi. Lávová „Západná Sierra“ je členitá s 3000 m vrcholmi a kaňonmi hlbokými až 1500 m a fáh sa v dĺžke 1200 km pozdĺž Kalifornského zálivu. Vápencová „Východná Sierra“ dlhá tiež 1200 km a široká 80-150 km obkolesuje pomerne úzke nízinaté pobrežie Mexického zálivu. Vyše 900 km dlhé sopečné pásmo južných Kordiller (Sierra Volcánica Transversal) s vyše sto sopečnými kuželmi, sa fáh naprieč celým Mexikom od západu na východ a patrí k najaktívnejším zemetrasným a sopečným oblastiam na Zemi. Jeho najznámejšími sopkami sú najvyšší vrch štátu **Citlaltepetl (Volcán Pico de Orizaba)** 5700 m n.m., Popocatépetl 5452 m a Iztaccíhuatl 5286 m. Južne od sopečného pásma sa rozkladá Balsaská depresia s riekou Balsas, za

ňou sa dvíha rulový masív Sierra Madre del Sur súbežne s pobrežím. Pás mexickej pevniny je najužší v Tehuantepeckej šíji (190 km), cez ktorú prebieha hranica medzi Severnou a Strednou Amerikou. Na východe krajiny sa dvíha ďalšie vulkanické, vyše 3000 m vysoké pohorie Sierra Madre de Chiapas s náhornou plošinou. Polostraov Yucatán, oddelujúci Mexický záliv od Karibského mora zaberajú skrasovatene vápencové plošiny do výšky 300 m, s hustými tropickými pralesmi.

Rieky sú krátke a vyznačujú sa veľkým kolísaním vodného stavu v závislosti od obdobia dažďov. Najväčšou je **Río Bravo del Norte** na hranici s USA, známa skôr pod anglickým názvom Rio Grande, s dĺžkou 2800 km, ktorá ústí do Mexického zálivu. Najhustejsia riečna sieť je na juhu krajiny, na SZ zas množstvo riek končiaci v slaných jazerach. Celá krasová oblasť Yucatánu nemá žiadny väčší vodný tok. Splavných je len 2900 km riek, rovnako jazier je málo – najväčšie Lago de Chapa je južne od Guadalajary má plochu 1650 km².

Rastlinstvo aj živočišstvo sú veľmi rôznorodé. Na juhu Mexickej plošiny prevládajú savany, jej severnú časť a Kalifornský polostraov zaberajú rozsiahle stepi, púste a polopúste s kaktusmi (sukulentný nopal je súčasťou mexického štátneho znaku). Vlhké stráne pohorí sú porastené dubovými lesmi a krovínami, pomiešanými s cyprusmi. Obidva brehy Mexika lemujú na mnohých miestach mangrovové porasty, juh krajiny zaberajú tropické lesy s mahagónom, ebenom, kaučukovníkom, figovníkmi a orchideami. V zalesnených horských oblastiach žije medved, rys, puma, kojot a diviak, v tropickom pásmi sú rozšírené opice, tapír, jaguár, ocelot, papagáje a kolibríky, na savanách zas mravčiar, dikobraz a veľa druhov aj jedovatých plazov.

Názov: Spojené štaty mexické, Estados Unidos Mexicanos – španielsky (skrátene México alebo Repùblica Mexicana)

Rozloha: 1 972 550 km² – 15. najväčší štát sveta

Obyvateľstvo: 103,26 mil. Mexičanov (jún 2005, 11. miesto na svete) – mestici (miesanci španielskych belochov a Indiánov) 60%, Indiáni (Aztékovia-Náhuatl, Mayovia, Zapotékovia, Mixtékovia, Otomiovia, Totonakovia, Tzotzilovia, Tzeltalovia, Mazahuovia, Mazatekovia a iní) 30%, belosi (potomkovia Španielov zvaní kreoli) 9%, ostatní 1%

Náboženstvo: rímski katolíci 89%, protestanti 6%, ostatní (hinduisti, židia a iní) 2%, bez vyznania 3%

Úradný jazyk: španielčina 88%, zvyšok tvoria indiánske hovorové jazyky – náhuatl (azték-tina, 27 jazykov), mayčina (yucateco), zapoteco (58), mixteco (52), otomí (9) a iné – celkom okolo 300 jazykov; okrem toho existujú znakové jazyky – mexický (señas mexicanas) a mayský (mímico maya)

Správne členenie: 31 spolkových štátov a 1 federálny dištrikt hlavného mesta (Distrito Federal)

Hlavné mesto: Ciudad de México – 8,72 mil., s aglomeráciou 14 mil. (2005)

Mena: mexické peso (MXN, Mex\$) = 100 centavos, 1 EUR = 13,85 MXN, 1 USD = 10,90 MXN (k 20.9.2006)

MPZ automobilov: MEX Športová skratka: MX, MEX Symbol web-domény: .mx

Banské mesto Guanajuato je známe množstvom barokových kostolov.

Ochrana prírody

V Mexiku sa nachádza 155 chránených území – 35 biosférických rezervácií, 17 prírodných rezervácií, 4 prírodné pamiatky, 28 chránených území flóry a fauny, 3 iného predmetu ochrany a 68 národných parkov, z ktorých *El Chico* v stredomexických horách je najstarším NP v Latinskej Amerike z r. 1899. K najznámejším ďalej patria: Arrecife Alacranes (najväčší – 3338 km²), Arrecifes de Cozumel, Bahía de Loreto, Barranca del Cobre, Benito Juárez, Bosencheve, Cañón del Río Blanco, Cerro de Las Campanas, Cofre de Perote, Constitución de 1857, Cumbres de Majalca, Cumbres de Monterrey,

Desierto de los Leones, Dzibilchaltún, El Potosí, El Tepozteco, Gogorón, Isla Isabel, Iztaccíhuatl-Popocatépetl, Lagunas de Montebello, Los Mármoles, Nevado de Coli-

ma, Nevado de Toluca, Palenque, Pico de Orizaba, Pico de Tancítaro, Sierra de San Pedro Martír, Tulum a iné. Podrobnejšie na www.conanp.gob.mx/anp/anp.php

Podnebie

Klímu Mexika ovplyvňuje poloha jeho územia pod a nad obratníkom Raka, t.j. v tropickom a subtropickom pásme, tiež poloha medzi dvomi oceánmi a prevládajúci horský reliéf. Na rozľahlom území sa rozlišujú štyri základné klimatické pásma. Tropické horúce a vlhké *tierra caliente* na juhu a pološtrove Yucatán vystupuje do výšky 800 m n.m. s priemernými ročnými teplotami 24-28 °C a zrážkami do 3000 mm. Mierne pásmo *tierra templada* má teplé subtropické podnebie 16-20 °C, vyskytuje sa po celom území Mexika približne do 1600 m n.m., chladné pásmo *tierra fría* siaha po hornú hranicu vegetácie, najmä na Mexickej plošine do 4700 m n.m. s ročným priemerom 10-17 °C (nočné teploty v zime aj -20 °C) – prevládajú tu suché stepné a polopústne oblasti

Pyramída *El Castillo* v Chichén Itzá je najkrajším príkladom mayskej architektúry.

s kaktusmi a akáciami, kde výdatnosť dažďov nepresahuje 35 mm za rok. Suché a veľmi suché územia zaberajú asi 45% rozlohy štátu. Nad hranicou vegetácie leží mrazové pásmo *tierra helada* v najvyšších častiach pohorí s priemerom pod 10 °C.

Pasát zo SV prináša od júna do septembra najmä na náveterne svahy pohorí okolo Mexického zálivu výdatné zrážky až do 5000 mm ročne, preto sa návšteva krajiny v tomto letnom období neodporúča. Severné a SZ púste a polopúste, rovnako aj Kalifornský polostrov majú menej ako 250 mm zrážok za rok. Mexiko City v nadmorskej výške 2235 m má v zime cez deň 20-25 °C, v noci 0-10 °C (12 mm zrážok), v lete 23-30 °C cez deň, v noci 18-20 °C (170 mm zrážok), pobrežné oblasti, napr. Yucatán, majú počas celého roka 27-35 °C (voda 25-27 °C) a 112 mm zrážok.

Hospodárstvo

Mexiko je priemyselnopoľnohospodársky štát s významnou ťažbou nerastov – patrí medzi najrozvinutejšie v Latinskej Amerike. Orná pôda zaberá 13%, lúky a pasienky 38%, lesy 22% a oslatné územie (27%) sa hlavne pre nedostatok vlahy nevyužíva. Základnými plodinami sú kukurica, pšenica, jačmeň, sója, ryža, fazuľa, sorgo, bavlna, káva, ovocie (citrusy, banány, mango, avokádo, ananás, hrozno), ďalej rajčiny, zemiaky, arášidy, sezam, kokosové orechy, kopra, cukrová trstina, význam má tiež káva, kakao, tabak a sisal. V západnej časti Mexika sa v oblasti Tequila pestuje agáva, ktorá je surovinou pre výrobu známeho destilátu „tequila“, okolie Méridy na Yucatáne je zas centrom 90% svetovej produkcie tvrdých vlákien „henequén“ na výrobu rohoží, lán a povrazov. Živočišná produkcia zaostáva za rastlinou v dôsledku mälo kvalitných lúk a pastvín. Hovädziemu dobytku sa najviac darí v suchých a polopústnych oblastiach na severe štátu, ďalej treba spomenúť ošípané, ovce, kozy, kone, muly, osly a hydinu. Rozvinutý je aj rybolov, z toho 15% sladkovodný.

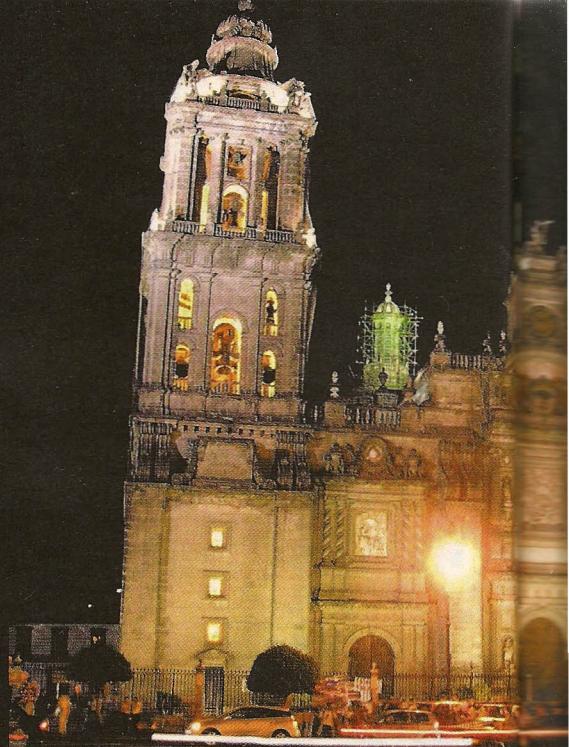
Národnú univerzitnú knižnicu v Mexiko City zdobia mozaiky od Diego Riveru.

►► Okrem potravinárskeho a fažobného priemyslu má pre mexickú ekonomiku veľký význam aj petrochemický a chemický priemysel (kyselina sírová, dusíkaté hnojivá), výroba surového železa, ocele a hliníka (bauxit z Guyany), tabakových produktov, textilu (bavlnené tkaniny), osobných a nákladných áut, traktorov, pneumatík a elektroniky. Dôležitým zdrojom devíz je stále rozširujúci sa turizmus. Z prírodných zdrojov je na prvom mieste fažba ropy pozdĺž Mexického zálivu a zemného plynu. Mexiko je na prvom mieste na svete v fažbe striebra – 2300 ton ročne, ďalej sa faží

zlatko (14 ton, v štáte Chihuahua sú najväčšie zásoby na svete), olovo, zinok, uhlí, železná ruda, med, mangán, molybdén, antimón, ortút, tuha (grafit), bizmut, volfrám, ďalej urán, titán, fluorit, síra, soľ, slúda, fosfáty a vápenec.

Doprava

Sieť železničných tratí je riedka, z 26 445 km v r. 1993 sa znížila len na súčasných 17 634 km a jej celkový technický stav je nevyhovujúci. Cestná sieť je takmer paralelná so železničnou, takže iba

miestami môže doplniť jazdívajúce medzery. Celková dĺžka dosahuje 349 038 km, z toho s pevným povrchom 116 928 km, vrátane 6979 km diaľnic a 4605 km Panamerickej magistrály (Carretera Panamericana), ktorá prechádza z Aljašky po Ohňovú zem (25 750 km) cez Mexiko v dvoch líniah. Prvá z mesta Nogales na arizonskej hranici USA cez Mazatlán do Monterrey, druhá z Nuevo Laredo od hraníc Texasu tiež do Monter-

ITINERÁR

Optimálny tranzit: Do Mexiko City lieta viacero spoločností – z Viedne, Budapešti alebo Prahy, napr. Air France s prestupom v Paríži, Lufthansa vo Frankfurte, British Airways cez Londýn alebo Iberia cez Madrid. Let trvá asi 13 hod. a ďalej do letoviska Cancún alebo na ostrov Cozumel ešte 2,5 hod. Príamy charterový let do Cancúnu za 11 hod. robí napr. Lauda Air z Viedne každý týždeň, tiež do Acapulca spoločnosť Condor a švajčiarsky Belair.

CIUDAD de MÉXICO (Mexico-City, Mexiko) – Mexiko je druhé meno aztéckeho hlavného mesta Tenochtitlánu založeného r. 1325 na ostrove, teraz sčasti vysušeného jazera Texcoco (dnes sa pod mestom nachádza obrovské podzemné jazero), v nadmorskej výške 2235 m. V r. 1521 keď malo odhadom 150-300 000 obyvateľov (vtedy najväčšie mesto sveta) ho zničili Španielia a na jeho troškách založili nové hlavné mesto. **Zaujímavosti:** centrum starej časti (spolu s parkom Xochimilco zapísané v zozname UNESCO) s pravouhlými ulicami tvorí štvorcové námestie **Plaza de la Constitución** (Námestie ústavy) – známe ako **Zócalo**, s dĺžkou strany 240 m asi najväčšie na svete, **Národný palác** z 1692 (Palacio Nacional, dnes sídlo prezidenta) – atrakciou sú monumentálne nástenné maľby na schodisku a galérii vedúcej dookola od Diego Riveru z r. 1929-51, ďalej federálna pokladnica a múzeum prezidenta Beníta Juáreza, **Metropolitán katedrála** (Catedral Metropolitana) – najväčší kostol amerického kontinentu stavaný od 1573 do 1813, príahlý farský Kostol **El Sagrario** z 18. stor., **Templo Mayor** s múzeom – uchováva zvyšky aztéckeho obradného centra a chrámu Tenochtitlán, **budova radnice** zo 16. stor., Kostol **Iglesia de Santo Domingo** z 1527 a iné barokové kostoly, kláštory, prepychové domy, paláce a múzeá. Ďalej na západ stojí budova opery **Palacio de Bellas Artes** z bieleho mramoru (otvorená v 1934) a **Torre Seguros Latinoamericana** – najstarší mrakodrap v Mexiku (1956), ktorý bol pôvodne najväčšou budovou D.F. – 182 m, 44 poschodí, na 41. je reštaurácia s vyhliadkou (teraz **Torre Mayor** 225,6 m, 55 posch. a **Torre Ejecutiva Pemex** 214 m, 51 posch.). Od centra na západ trieda **Paseo de la Reforma** (stavaná podľa vzoru Champs-Élysées) prechádza k pahorku Chapultepec s veľkým parkom a zámockom **Castillo de Chapultepec** s expozíciou múzea histórie. Pozoruhodné je aj druhé najväčšie na svete **Múzeum antropologické** (Museo Nacional de Antropología) so všetkými kultúrami starého Mexika, tiež množstvo iných múzeí, zoologická a botanickej záhrada. Iné zaujímavosti: **Plaza Garibaldi** – známe zábavou „mariachi“ skupín pouličných hudobníkov v tradičných sombrerach, **Avenida Insurgentes** – 22 km dlhá Trieda vzbúrencom pretína mesto severovojužným smerom, severne od centra je **Námestie troch kultúr** (Plaza de las Tres Culturas) – ruiny aztéckej pyramídy **Tlatelolco** a španielsky kolonialný **Kostol Santiago** zo 17. stor. a tiež moderná budova Zahraničných vecí.

Baroková **Basilica de Guadalupe** z 1533 (dnes múzeum) pod kopcom El Tepeyac je najväčším pútnickým miestom Mexika – uchováva zázračný obraz Panny Márie. Na juhu leží **Polyforum Siqueiros** – supermoderné polyfunkčné centrum s divadlom, galériami, múzeom a úradmi, doplnené bizarnými mozaikami (otvorené v 1971). **Univerzitné mesto** (Ciudad Universitaria) vybudované 1949-54 okolo najstaršej a najväčšej univerzity Latinskej Ameriky z r. 1551 (dnes 340 000 študentov, 25 000 učiteľov), má viaceré budovy, napr. Lekárskej akadémie či Národnnej knižnice, zdobené monumentálnymi nástennými mozaikami od Diego Riveru a iných umelcov, súčasťou je aj **Olympijský štadión** (Estadio Olímpico) z LOH 1968. Južnejší futbalový **Aztécky štadión** pre 100 000 divákov bol zasvedkom MS 1970 a 1986. **Xochimilco** – „Miesto kvetinových polí“ z dôb Tenochtitlánu na južnom okraji Mexiko City je známe svojimi „plávajúcimi záhradami“ s vodnými kanálmi. Medzinárodné letisko Aeropuerto Internacional Benito Juárez – novšie Aeropuerto Internacional de la Ciudad de México (tel.: 0052-55-5571 3600, 5784 4811, comentarios@aicm.com.mx, www.aicm.com.mx) je 6 km východne od Zócala, dostupné metrom na stanici Terminal Aérea.

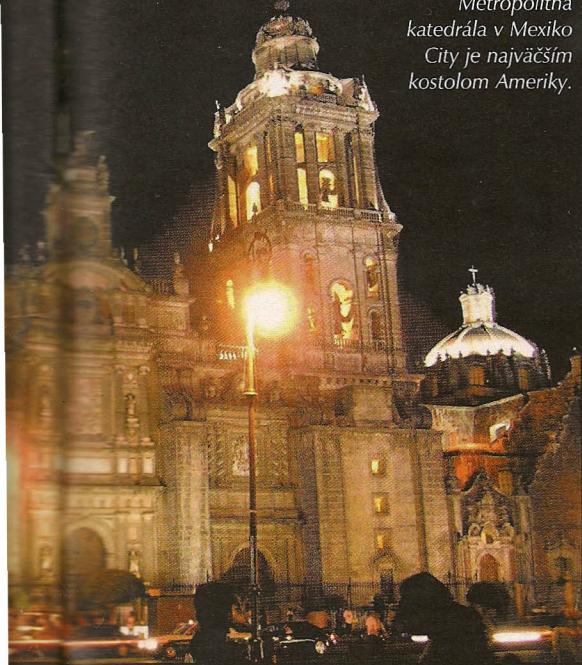
INFO: www.mexicocity.gob.mx

TEOTIHUACÁN – lokalita UNESCO; najvýznamnejšie obradné centrum Aztékov v Strednej Amerike, 53 km na SV od centra Mexiko City, nazývané ako „Miesto, kde boli stvorené bohovia“ – v 1.-3. stor. n.l. malo odhadom 150-200 000 obyvateľov. **Zaujímavosti:** celým areálom od „Citadel“ s Quetzalcoatlom chrámom (asi z 250-300 n.l.) s množstvom hadích hláv, prechádza popri 70 m vysokej Pyramide Slnka (okolo 100 n.l.) 2 km dlhá a 45 m široká Ulica mŕtvych, ktorá sa končí pred Pyramídou Mesiac (asi 300 n.l.). Mesto pravdepodobne zaniklo medzi rokmi 550-600 z neznámych príčin.

EL TAJÍN – lokalita UNESCO; obradné predkolumbovské centrum Tajín a Huacan z 1.-12. stor., 290 km na SV od Mexiko City (250 km SZ od Veracruzu), ktoré založili Huaxtekovia z mayskej jazykovej skupiny, zasvätené bohom blesku, hromu a búrk, počas španielskej kolonizácie tu žili Totonakovia. **Zaujímavosti:** Pirámide de los Nichos (pyramída s výklenkami) na ploche 36 x 36 m s 365 kalendárnymi výklenkami – na každý deň v roku pripadal jeden výklenok vyhĺbený do terasových stien, 8 ihrisk loptových hier – napr. 60 m dĺhé Juego de la Pelota Suri so 6 veľkými reliéfmi s výjavmi obetných scén a El Tajín Chico – námestie s budovami. Atrakciou je predstavenie „Voladores“ – lietajúcich Indiánov (rituál na oslavu boha plodnosti Xipe Toteca), keď muži vylezú na vysoký stlp, uviažu si okolo pása lano a skočia hlavou dolu.

TULA – bývalé hlavné mesto Toltekov, 65 km severne od Mexiko City, s najväčšou slávou v 900-1150 n.l., je známe kolosálnymi až 4,5 m vysokými kamennými sochami bojovníkov.

Metropolitná katedrála v Mexiku City je najväčším kostolom Ameriky.

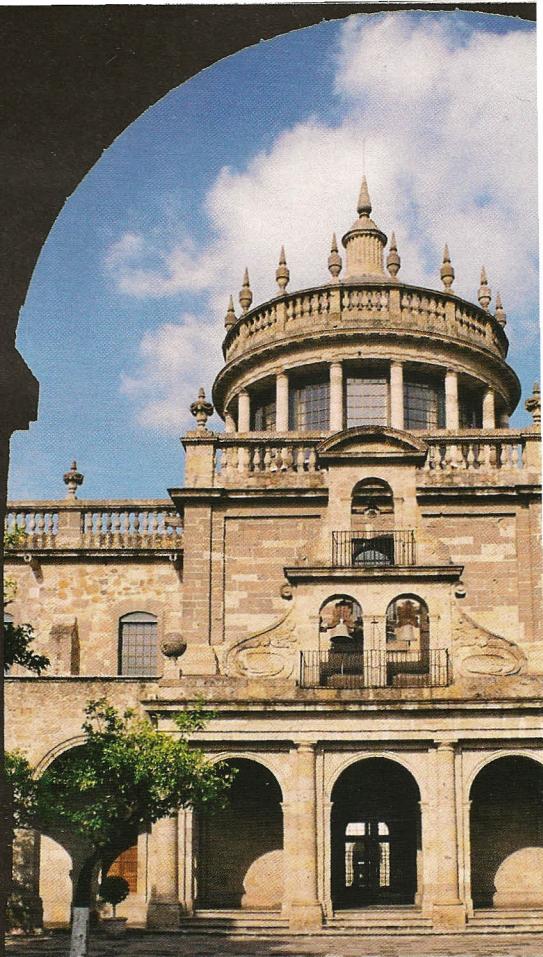
rey. Trasa dalej vede cez Ciudad Victoria do Mexiko City, odtiaľ cez Pueblu a Oaxacu na východ do Tuxtla Gutiérrez a do Guatemale.

Dobre rozvinutá je **letecká doprava**, ktorej slúži až 1832 letisk – 227 s pevným povrchom. Z 37 medzinárodných letísk krajiny sú z hľadiska turizmu najdôležitejšie: Acapulco, Cancún, Cozumel, Chetumal, Chihuahua, Guadalajara, La Paz, León, Mérida, Mexiko City, Monterrey, San Luis

Potosí, Tijuana a Veracruz. Medzinárodné a domáce linky prevádzkujú tri najväčšie spoločnosti – Aeroméxico, Mexicana a Aviacsa. **Lodné a trajektové spoje** premávajú pomerne husto pozdĺž obidvoch mexických brehov, pre cestovný ruch sú dôležité trajekty z pevniny na polostrov Baja California (Mazatlán alebo Los Mochis-Topolobampo – La Paz, Guaymas – Santa Rosalía) a z Yucatánu na ostrovy Isla de Cozumel a Isla Mujeres. Najväčšie námorné prístavy sú Mazatlán, Manzanillo, Acapulco, Salina Cruz na tichomorskom, Tampico, Veracruz a Coatzacoalcos na atlantickom pobreží. **Riečna preprava** po splavných tokoch a pobrežných kanáloch má k dispozícii 2900 km vodných ciest.

Turistika a cestovný ruch

Mexiko je nádherná krajina. Pre niekoho známená tequila, pre iného skupinu hudobníkov „mariachi“ so sombrerami, ďalší si zas predstavia pyramídy Aztékov vo vnútrozemí či pamiatky Mayov na Yucatáne. Navštíviť sa opäť aj úchvatné koloniálne mestá postavené počas vlády Španielov, oddýchnuť si možno na krásnych plážach v Acapulcu, Karibiku alebo okolo Mexického zálivu. Rieky v mäkkých horninách vytvorili obrovské kaňony, atrakciou Yucatánu sú zas podzemné jaskynné jazerá tzv. cenotes. Čažko popísat, ktoré mestá sú v Mexiku najkrajšie – každé je výnimočné, má svoje tradície, farebné ulice, zdobené domy, obyvateľov plných temperamentu a zábavy. Mexiko má na liste UNESCO neuveriteľných 26 lokalít – takmer každé významné miesto je súčasťou Svetového dedičstva a predovšet-

Hospicio Cabañas v Guadalajare je zapísaný v zozname UNESCO.

MORELIA – lokalita UNESCO; staré mesto pôvodne nazývané Valladolid, 309 km na západ od Mexiko City, sa považuje za španielskejšie ako Španielsko. Založené bolo v 1541 okolo staršieho Kostola **Iglesia de San Francisco** z 1531 (dnes **Casa de las Artesanías** s predajom remeselných výrobkov Indiánov-Taraskénov vo farebných krojoch). V meste je okrem **katedrály** z r. 1640-1744 a **Colegio de San Nicolás** zo 16. stor. (jednej z najstarších univerzít v Mexiku) veľa barokových stavieb – kláštorov, palácov, domov, múzeí. Asi 62 km západne leží **Pátzcuaro** – do r. 1400 metropola indiánskej ríše Purépechan, ktorú v r. 1522 obsadili Španieli, dnes mesto kostolov (zaujímavá bazilika), koloniálnych domov, múzeí, remeselných trhov a festivalov. Za návštenu stojí aj okolie jazera **Lago Pátzcuaro** s pamiatkami a jeho rybársky ostrov **Isla de Janitzio** (rybia špecialita „pescado blanco“ – sín biely).

QUERÉTARO – lokalita UNESCO; historické koloniálne mesto (pôv. Santiago de Querétaro) so zmesou španielskej a domácej architektúry s množstvom kláštorov a palácov, 215 km na SZ od Mexiko City. **Zaujímavosti:** kláštor **Convento San Francisco** z r. 1540 (dnes predkolumbovské múzeum), **Plaza de la Independencia** – srdce mesta s barokovými palácmi **Casa de los Condes de Ecalá** (fasáda zo vzácnego tunajšieho kameňa „aledano“), **Casa de la Corregidora** (vládna budova s bohatou výzdobou), ďalej kostoly **San Agustín** z r. 1728 s Múzeom umenia, **Santa Rosa** z 1752, **Las Teresas**, katedrála **San Felipe Neri** z r. 1786-1805, veľký kláštor **Convento de la Cruz** z 1654 a velkolepý 1,28 km dlhý **akvadukt** so 74 oblúkmi (1726-38). V meste pôsobil český žurnalist Egon Erwin Kisch (1885-1948, v r. 1945 vydal „Objavy v Mexiku“).

GUANAJUATO – lokalita UNESCO; španielske koloniálne mesto 355 km na SZ od Mexiko City je preslávené spletou ulíc miznúcich pod zemou (tzv. subterranea) v dĺžke 3 km k starým banským šachtám a štôlniam na striebro. **Zaujímavosti:** 600 m hlboká banská šachta **Boca del Infierno**, baňa **La Valenciana** otvorená v 1766, barokové Kostoly **La Compañía**, **La Valenciana** z 18. stor., **Bazilika Nuestra Señora de Guanajuato**, Múzeum múmií (Museo de las Mórmias) so sto múmiami, **múzeum a rodny dom** Diega Riveru – slávneho mexického maliara obrovských nástenných malieb na muroch a fasádach významných budov, **Alhondiga de Granaditas** – bývalé väzenie s freskovou výzdobou Vojny za nezávislosť.

ZACATECAS – lokalita UNESCO; jedno z najvýznamnejších starých banských strieborných miest Nového sveta v horskom profile (2495 m n.m.) na svahoch Cerro de la Bufa, 260 km na SZ od Leónu, založené Španielmi v r. 1546. **Zaujímavosti:** **katedrála** vysvätená v r. 1752 so symbolou baroka a indiánskeho umenia, **Palacio de Gobierno** (vládny palác) postavený v r. 1727 z červeného kameňa na námestí **Plaza Hidalgo**, divadlo **Teatro Calderón** z r. 1834 s nádhernou dekoráciou interiéru, barokové Kostoly **Santo Domingo** a **San Agustín**, strieborná baňa **La Mina El Eden**, na Cerro de la Bufa vedie **lanovka Teleférico**.

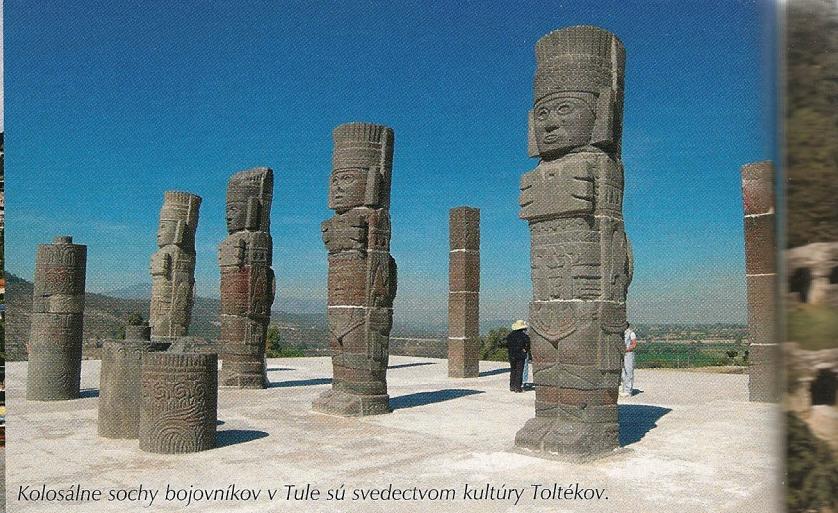
GUADALAJARA – metropola štátu Jalisco, 2. najväčšie mesto Mexika (1,65 mil. obyv., s aglomeráciou 4 mil.), 535 km na SZ od Mexiko City, založené v r. 1531 Nuňo de Guzmánom na inom mieste a nazval ho podľa svojho rodiška v Španielsku, až v r. 1541 mesto premiestnilo sem do údolia rieky Atemajac. Patrí medzi najkrajšie mestá bývalej španielskej koloniálnej ríše v Amerike. Návštěvník tu zažije typické mexické klobúkové tanec a pravé mexické rodeo. **Zaujímavosti:** **Instituto Cultural de Cabañas** (predtým Hospicio Cabañas) založený v r. 1805-10 – zapísaný v zozname UNESCO ako jedinečná budova na dobročinné účely (sirotinec) v čase svojho vzniku (dnes mestské kultúrne centrum s nástennými maľbami), ďalej **katedrála** z 1558 (vysvätená v r. 1616), **Palacio del Gobierno** (Palác vlády) dokončený r. 1774, **univerzita** z r. 1792, množstvo múzeí – napr. **Museo Regional** (kolekcie história záp. Mexika), koloniálnych palácov a kostolov. Letisko **Aeropuerto Internacional Miguel Hidalgo y Costilla** (tel.: 0052-33-688 5383) je 17 km južne od centra. INFO: www.guadalajara.gob.mx

PUERTO VALLARTA – významné rekreačné stredisko Pacifiku v krásnej zátoke Bahía de las Banderas, 350 km západne od Guadalajary, s množstvom prepsychových pláží a možnosťami vodných športov. **Zaujímavosti:** Národný podmorský park v Los Arcos vhodný na potápanie a šnorchlovanie, **Mismaloya** – ostrovne skalné formácie, **Islas Marietas** – pri vstupe do ostrovnej zátoky sú nádherné útesy, podmorské jaskyne, tunely, valy – s možnosťou vzhliadnuť delfíny, veľryby a raje manty, **Punta Mita** (50 km severne od mesta) – plážový rezort na polostrove s luxusnými hotelmi (pláž Las Caletas je v noci osvetlená faklami).

LOS MOCHIS a CHIHUAHUA – medzi mestami severu Mexika sa nachádzajú **Barranca del Cobre** (Medený kaňon) – krajší, hlbší a niekolkonásobne väčší ako Grand Canyon v Arizone, ktorým prechádza 650 km dlhá železnica. Veľkou atrakciou pre turistov sú najmä prvé tri hodiny inak 14-hodinovej cesty, keď trasa prechádza „traumatickým“ mostom nad Río Fuerte, cez 88 tunelov a ďalších 38 mostov. Asi 140 km SZ od mesta Creel sa nachádzajú 245 m vysoké **vodopády Basaseachic**, ktoré sa po Salto Angel vo Venezuele považujú za druhé najväčšie.

LA PAZ – prístavné mesto je vstupnou bránou na Kalifornia poloostrov. Prístup trajektom: z Mazatlánu denne o 15.00, príchod okolo 8.00 (späť premáva v rovnakú dobu), z Topolobampa denne o 22.00 s príchodom okolo 8.00 (späť o 15.00) – pozri „Trajetky“.

EL VIZCAÍNO – lokalita UNESCO; lagúny s okolím na severe Baja California Sur v oblasti zátok San Ignacio a Ojo de Liebre sú chráneným územím stahavavých vtákov, lesnej zveri, ale najmä morských cicavcov – obrovských veľrybovcov siívych („hniezdisko“ od konca decembra do začiatku marca – možnosť pozorovania na loďkách), až 25 m veľkých vráskavcov myšokov, ďalej delfínov skákavých, uškatcov štíhlých a tiež troch druhov morských korytnačiek (karetá pravá, obrovská a Lepidochelys).

Kolosálne sochy bojovníkov v Tule sú svedectvom kultúry Toltekov.

►► kým im sa venujeme ďalej v „Itinerári“. Množstvo informácií však poskytnú aj internetové stránky každého mexického štátu v tvare www.názovštátu.gob.mx.

Najvýznamnejším sviatkom celej krajiny je „Carnaval“ v poslednom týždni februára alebo na začiatku marca (týždeň pred Popolcovou stredou a 40-dňovým pôstom). Národné jedlá sa sústredzujú okolo tortilly, bôbov a čili korenia. Väčšinou varenú fazuľu (frijoles) naservírujú v rôznych podobách – napr. „burritos“ sú fazuľou, syrom alebo mäsom plnené placky, ale typická pre kuchyňu v Mexiku je aj „salsa roja“ – pikantná omáčka z čili papričiek a paradajok, či klobásou plnené „chalupas“. Alkoholické nápoje okrem tequily (strieborná sa piye so soľou a citrónom, zlatá so škoricou a pomarančom) reprezentuje aj „pulque“ – stredne tvrdý drink vyrábaný z miazgy maguey (agávy).

►► SIERRA de SAN FRANCISCO – lokalita UNESCO; v púšti El Vizcaíno, východne od predošej lokality a SZ od prístavu Santa Rosalía sa nachádzajú monumentálne skalné kresby s vyobrazeniami zvierat a ľudí nakreslené čiernymi a červenými pigmentmi v skalných výklenkoch a jaskyniach (Cueva Pintada, Cueva del Enjambre de Hipólito, Cueva de El Ratón v kaňone San Pablo s 9 m širokým obrazom), vytvorené v r. 1100 pred Kr. až 1300 n.l. neznámym predkolumbovským národom. Východiskom na 40 km dlhú túru džipom, neskôr prenajatým mulom alebo koňom, smerom na sever cez hornatý kraj s vysokými kaktusmi je mestečko San Ignacio (len v období sucha).

CABO SAN LUCAS – najjužnejší mys Kalifornského poloostrova (Baja California) s krásnou širokou plážou v objatí skalných útesov a formácií, vrátane okna El Arco. Susedné mestečko San José del Cabo má rovnako piesčité pláže vhodné na potápanie a rybárenie.

PUEBLA – lokalita UNESCO; koloniale šachovnicovo stavanie „Mesto kachlic“ založené v r. 1532 v údoli Cuetlaxcoapan („tam, kde sa spracúvajú hadie kože“), 126 km na JV od Mexiko City, bolo 16. 6. 1999 postihnuté zemetrasením – zničené, ale neskôr obnovené historické centrum s kostolmi a domami s glazovanými kachličkami tzv. azulejos. **Zaujímavosti:** La Catedral de la Immaculata Concepción – druhá najväčšia katedrála v Mexiku (stavaná 1550-1649), kláštor Convento de Santa Mónica z 1609, jezuitský Kostol La Compañía a niekoľko iných barokových kostolov (San Agustín, San José, Santa Rosa, San Francisco), ďalej nádherná Ružencová kaplnka (Capilla del Rosario) Kostola Santo Domingo z 1690 – celá obložená pozlátenou štukatúrou, mramorom a ónyxom (domáčimi považovaná za ôsmy diel sveta), Biblioteca Palafoxiana s až 50 000 knihami, nádherné sú výčačkané fasády domov Casa de las Cigüeñas, Casa del Alfeñique (tzv. Cukráreň), Casa del que Mató al Animal, Casa de los Muñecos, Casa del Dean (z 1580) a iné. Výroba jedinečnej ručnej keramiky „talavera“.

CHOLULA – 10 km západne od Puebly sa priamo v centre mesta týči Gran Pirámide – 3. najväčšia pyramída sveta 66 m vysoká, s rozmerom štvorcovej strany 450 m, zasvätená Quetzalcóatlovi (komplex bol stavaný od 2. st. pred Kr. po 16. stor. n.l.), ktorá nesie na vrchole španielsky koloniálny Kostol Iglesia de Nuestra Señora de los Remedios, zaujímavý je aj Kláštor San Gabriel z 1530.

POPOCATÉPETL (aztecký Dymiac hora, skrátene El Popo) – lokalita UNESCO, dokonale zachovaných 14 kláštorov františkánov, dominikánov a augustiniánov zo 16. stor. na úbočiach Popocatépetlu, susedného Iztaccíhuatl a ďalších okolitých aktívnych sopiek v štáte Morelos a Puebla, na JV od Mexiko City. Prvý kláštor v Huejotzingo – niekdajšom sídle domorodých Číčimekov na úpätí Iztaccíhuatl, založili vo výške 2300 m v r. 1529 františkáni (v interiéri pôvodné fresky). Zasnežený a dymiaci Popocatépetl (5452 m n.m., kráter – priemer 600 m, hĺbka 150 m, 65 km JV od Mexiko City) je od r. 1994 neustále aktívny v pravidelných intervaloch, preto k výstupu na vrchol treba zvýšenú opatrnosť.

Historický prehľad

Najstaršie stopy osídlenia sú z doby spred 40 000 až 35 000 rokov (Puebla). Na území Mexika sa medzi rokmi 8000-7000 pred Kr. nachádzalo jedno z centier počiatkov polnohospodárstva. Už od 2. tisícročia pred Kr. sa na Yucatáne a v údolí Anahuac v strednom Mexiku vyvíjali vyspelé kultúry a civilizácie. Do doby okolo r. 1500 pred Kr. spadajú počiatky olméknej kultúry, ktorá dosiahla vrchol medzi r. 900-400 pred Kr. Na prelome letopočtov – až do r. 900 po Kr., južne od hlavného mesta Mexika prekvitala kultúra Zapotékov (Monte Albán) a severne v rovnom období sa zas rozvíjala iná civilizácia s centrom Teotihuacán (zal. okolo 100 pred Kr.). V južnom Mexiku a na Yucatáne prosperovali v 10.-16. stor. štáty Mayov s najvýspejšou kultú-

rou. Zakladali mestské štáty a boli jedinou predkolumbovskou civilizáciou Ameriky, ktorá vytvorila ideografické písma. V priebehu 10.-12. stor. celé stredné Mexiko ovládli Toltekovia, ktorí predtým dobyli aj Yucatán a okolo r. 700 tiež Teotihuacán. Kultúra Mayov a Toltekov sa tak vzájomne obohatila, ale po úpadku ich ríše pri bojoch o nadávadlo v údolí Anahuac vyšli víťazne Aztékovia. Tí okolo r. 1325 vybudovali hlavné mesto Tenochtitlán na mieste dnešného Mexiko City. V r. 1428 zjednotením mestských štátov Tenochtitlán, Tlacopán a Texcoco bola založená Aztécka ríša. Spoločným znakom všetkých kultúr do 16. stor. bolo zakladanie miest, monumentálna chrámová architektúra, sochárske diela, organizované vojsko a u Aztékov aj krvavé náboženské rituály.

Po príchode španielskych conquistadorov na čele s Hernánom Cortésom a krvavých bojoch

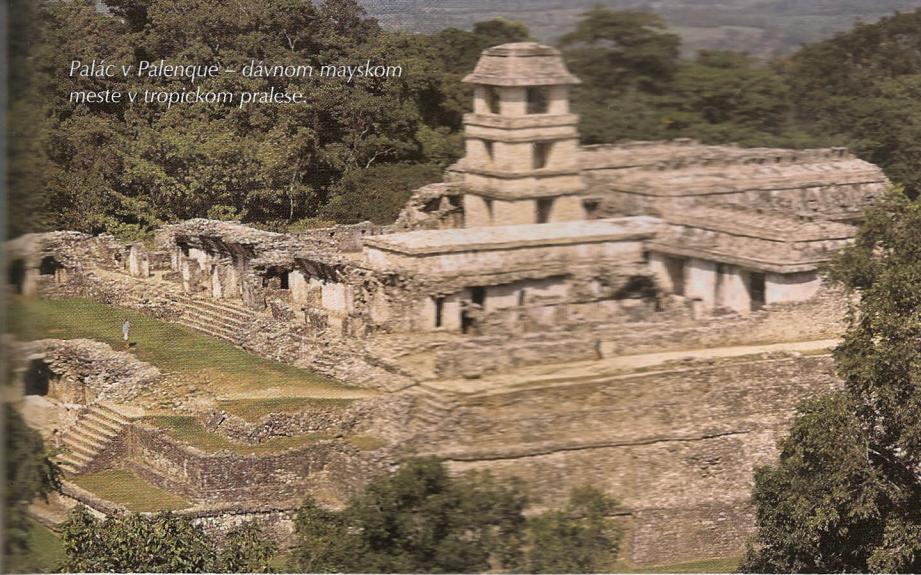
CUERNAVACA – historické mesto, 85 km južne od Mexiko City, pred obsadením Cortésom v 1521 obývali Indiáni Tlahuicovia (nazývali ho Cuauhnáhuac – „Miesto na kraji lesa“) a neskôr aj Aztékovia. **Zaujímavosti:** námestie Plaza de Armas (Zócalo) s Cortésovým sídlom Palacio de Cortés z r. 1522-32 (Museo de Cuauhnáhuac) a vládnym palácom Palacio del Gobierno, ďalej veľká katedrála z r. 1526 (jedna z prvých v Mexiku) a park Jardín Borda s jazierkami a fontánami z r. 1783.

TAXCO – banícke mesto striebra uprostred krásnych hôr, 80 km JZ od Cuernavacy, dominovalo regiónu už za aztéckych čias od r. 1440, v 1531 tu vznikla prvá španielska baňa Severnej Ameriky. Taxco má množstvo barokových kostolov (najkrajší Santa Prisca), palácov, múzeí, malebných strmých uličiek, remeselných dielni a obchodíkov so striebornými šperkami, nad mestom čnie obrovská socha Krista. Lanovka (teleférico) na severe vedie na kopec Monte Taxco, od kiaľ pri jasnom počasí vidieť sopečné kuže Popocatépetl a Iztaccíhuatl. Nedaleká jaskyňa Cacahuamilpa má úžasnú kvapľovú výzdobu.

ACAPULCO (Acapulco de Juárez) – najvýznamnejšie primorské turistické letovisko Strednej Ameriky, 723 000 obyv., leží na brehu Tichého oceánu, asi 400 km južne od Mexiko City. Prirodzené chránený prístav s lodenicou okolo veľkej zátoky začali stavať Španieli v r. 1512 a na odrazenie pirátskych útokov postavili na nízkom kopci v r. 1616 pevnosť Fuerte de San Diego (dnes s historickým múzeom), ktorá po ničivom zemetrasení v r. 1909 tu ostala jedinou historický zaujímavou budovou. Z vyše dvadsaťtisíc bielych piesočných pláží sú najznámejšie – v meste: Playa Hornos, Hornitos, Condesa, Caleta a Icacos s vodným parkom CiCi s delfínnimi, na okolí: Pie de la Cuesta 8,5 km SZ od centra, Puerto Marqués asi 18 km na JV – všetky s vynikajúcou infraštruktúrou a širokými možnosťami vodných športov. Atrakciou je rozsiahly park Parque Papagayo s tropickými dreveninami, remeselný trh Mercado de Artesanías, zao na ostrove Isla de la Roqueta, ale najmä skokani „clavadistas“ predvádzajúci odvážne skoky do vody s 35 m vysokého morského útesu La Quebrada. Letisko Aeropuerto Juan N. Alvarez (tel.: 0052-744-466 9296), alebo medzinárodné Aeropuerto Internacional Ixtapa Zihuatanejo (220 km na SZ, tel.: 0052-755-554 2237).

IXTAPA – 220 km SZ od Acapulca v pobrežnej líni Pacifiku od typickej mexickej rybárskej osady Zihuatanejo až po severnejšiu rezort Playa Azul vyrastá nový turistický plážový rezort – konkurent karibského Cancúnu, s vyše 20 kvalitnými piesočitými plážami (najväčšia Playa del Palmar s bielym pieskom), luxusnými hotelmi, tropickou vegetáciou, kokosovými plantážami a priemernou teplotou 27 °C. **VERACRUZ** – najstarší mexický prístav na pobreží Mexického zálivu, v jeho blízkosti sa 20. 4. 1519 prvýkrát vylodil Hernán Cortés, aztécky vládca Montezuma II. ho považoval za boha Quetzalcóatla, na čo neskôr doplatil životom. Cortés tu založil mesto Villa Rica de la Vera Cruz. **Zaujímavosti:** pevnosť San Juan de Ulúa z r. 1530, múzeum (maják Carranza, námorné, mestské), akvárium, pouliční hudobníci „mariachi“.

Palác v Palenque – dávnom mayskom meste v tropickom pralese.

v r. 1519-21 bola Aztécka ríša rozvrátená, v r. 1535 vznikla španielska kolónia Nové Španielsko, ktoré sa v 16.-17. stor. rozšírilo na celé Mexiko, juh dnešných USA a do prilahlej latinskoamerickej oblasti. V 2. polovici 18. stor. pod vplyvom francúzskej revolúcie a boja severoamerických britských kolónii za nezávislosť, vzniklo hnutie za nezávislosť aj v Novom Španielsku. Dňa 16. 9. 1810 sa začalo protišpanielske ľudové povstanie (dnes štátne sviatok), ktoré vyvrcholilo 28. 9. 1821 vyhlásením nezávislosti Mexika ako cisárstva, keď sa rok na to generál Augustín de Iturbide vyhlásil za cisára Augustína I. Bol však zvrhnutý a popravený republikánmi, ktorí 4.10.1824 vyhlásili federatívnu republiku. V r. 1845-48 stratilo Mexiko

Texas, Nové Mexiko, Arizonu, Utah, Nevadu a Kaliforniu (polovicu svojho pôvodného územia). Benito Juárez viedol v r. 1854-55 úspešné povstanie proti diktatúre generála Antonia López de Santa Anna a v r. 1858 sa stal prezidentom (do 1872).

Občiansku vojnu v r. 1858-60 medzi liberálmi a konzervatívcami využila Británia, Francúzsko a Španielsko na intervenciu do Mexika a Napoleon III. dosadil v r. 1863 Maxmiliána Habsburského za druhého mexického cisára – ten však bol r. 1867 popravený a nezá- ►►

OAXACA – lokalita UNESCO spolu s Monte Albánom; sachovnicovo založené koloniálne mesto z r. 1529 – najkrajšie v Mexiku, 510 km JV od Mexiko City, zaujímavé množstvom barokových pamiatok – **katedrála** z r. 1544 (novostavba v r. 1720-33 po zemetrasení), **Bazilika Nuestra Señora de la Soledad** z r. 1682, klenotom je **Kostol Santo Domingo** z r. 1570 so zmesou barokových a indiánskych prvkov (zlatý hlavný oltár a zdobený interiér), susedné **regionálne múzeum** uchováva zlatý poklad Mixtékov z 13.-14. stor. objavený na Monte Albáne. Atrakciou sú miestne trhy, drobné manufaktúry na tkané koberce, krajky, pončá, miestny drink „mezcal“, smažené kobylky, originálna čokoláda, ale najmä veľká indiánska folklórna slávnosť Guelaguetza v posledné dva júlové pondelky s tzv. zapotéckym perovým tancom (muži s ozdobou hlavy orlím peram).

MONTE ALBÁN – najvýznamnejší chrámový komplex Zapotékov z prvého tisícročia n.l. vytvorený zrovnaním kopca na obrovské plató asi 300 x 200 m veľké, so stupňovitými pyramidami na terasách, chrámami a hrobmi. V r. 1250 okrosk Zapotékovia opustili, do r. 1458 ho obsadili Mixtékovia a dobytia Španielmi v r. 1521 tu vládli Aztékovia (kráľ Montezuma I.).

PUERTO ESCONDIDO – prímorské stredisko 260 km južne od Oaxacy s množstvom luxusných hotelov, reštaurácií, kaviarní a prepychových pláží sa považuje za raj surfistov tichomorského pobrežia Mexika kvôli obrovským vlnám.

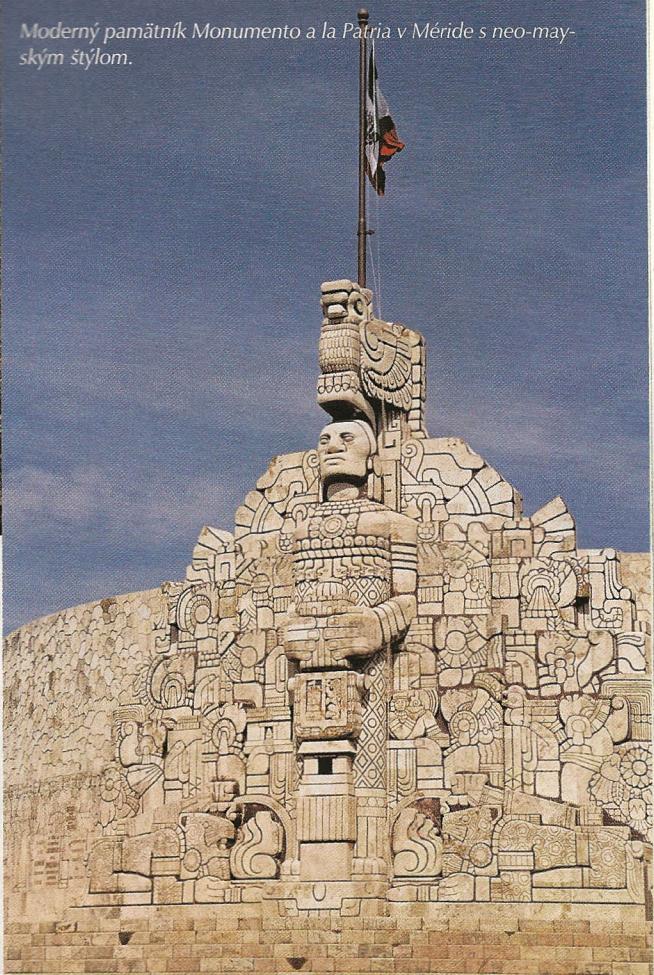
SAN CRISTÓBAL de las CASAS – krásne indiánske mestečko Zapotékov v štáte Chiapas, 630 km východne od Oaxacy, v horskom údolí obklopenom píniovými lesmi vo výške 2100 m n.m. má množstvo koloniálnych pamiatok – kostolov (**Kostol Santo Domingo, katedrála**), múzeí a indiánske trhy. Asi 130 km cestou na Palenque sa v džungli objavia kaskády vodopádov **Aguas Azules** a o niekoľko km ďalej padá z výšky 35 m cez veľký skalný previs vodopád **Misol-Há** (možnosť kúpania).

PALENQUE – lokalita UNESCO; vynikajúci komplex klasickej mayskej kultúry v hustom tropickom dažďovom pralese, 150 km na východ od mesta Villahermosa, pochádza zo 7.-8. stor. – najväčší rozkvet za vlády Pacala (615-683) a následníkov jeho dynastie. Na 10 m vysokej plošine stojí „**Palác**“ so vzájomne do seba povkladaných menších palácov, schodisk, stĺpových galérií, veže a nádvorí – steny všade zdobili farebné štukové reliéfy, aké sa nenašli v žiadnej inej mayskej lokalite, tiež postavy a kamenné tabule s vyrytými znakmi písma. Ďalej 23 m vysoká **Pyramída nápisov** (Templo de las Inscripciones), **Chrám slnka**, **Chrám kríža** a **Chrám listového kríža** datovaných do r. 692.

BONAMPAK – ruiny mayského mesta ukrytého v džungli, 155 km JV od Palenque pri hranici s Guatemaleou, dodnes udivujú nádhernými freskami spred 1200 rokov, hlavne na **Chráme fresiek**. Rovnako sú ukryté nedaleké ruiny mayského mesta **Yaxchilán** z 2.-9. stor. n.l.

VILLAHERMOSA – 350-tisícová metropola štátu Tabasco má najväčšiu atrakciu park-múzeum pod holým nebom – ruiny olméckeho mesta **La Venta**, pre-

Moderný pamätník **Monumento a la Patria** v Méride s neo-mayským štýlom.

neseného sem z pôvodného miesta od pobrežia, vzdialeného 129 km. Kultúra Olmekov je známa obrovskými kamennými sochami – hlavami bojovníkov, oltárimi a hrobkami. Najväčšie väzia väčšie 24 ton, vysoké sú viac ako 2 m.

MÉRIDA – 750-tisícové „biele mesto“ je metropolou Yucatánu, založené v r. 1542 španielskym dobyvateľom Franciscom de Montejo na mieste aztéckeho mesta Ichcaanzihó. **Zaujímavosti:** **katedrála** z r. 1561-98 na Plaza Mayor, jezuitský Kostol **Iglesia de Jesús** z r. 1618, **paláce** (budova vlády, mestská radnica), **Casa de Montejo** – býv. sídlo rodiny Montejo, divadlo **Teatro Peón Contreras** z r. 1900-1908, **Antropologické múzeum**, moderný pamätník **Monumento a la Patria** z r. 1956 v neo-mayskom štýle.

UXMAL – lokalita UNESCO; ceremoniálne centrum, stredisko moci a mesto mayskej kultúry z r. 600 a 950, asi 80 km južne od Méridy. **Zaujímavosti:** **Pirámide del Adivino** (Pyramída veštca) – ojedinelý oválnu stupňovitú mayskú stavbu vysokú 38 m stavali takmer tri storočia, **Palacio del Gobernador** (Guvernérsky palác) – považovaný za vrcholné dielo mayskej architektúry s výške 100 kamennými maskami boha dažďa Chaca na fasáde, **Gran Pirámide** – kedy sú najvyššia pyramída Uxmalu (dnes 31 m), **La Casa de las Palomas** (Dom holubov) – nadstavby v tvare pyramíd na ploche 70 x 20 m majú otvory pripomínajúce holubník, **Cuadrángulo de las Monjas** (Kláštor „Štvoruholník mníšok“) – veľké nádvorie 65 x 45 m obklopujú 4 budovy s množstvom skulptúr na fasáde.

CHICHÉN ITZÁ – lokalita UNESCO; predkolumbovské zručaniny mesta na Yucatáne, asi 120 km východne od Méridy, ktoré založili Mayovia okolo r. 435-455 n.l. podľa Chumayelského rukopisu. V r. 682 ho z neznámych príčin opustili a až okolo 987 sem príšli Toltékovia pod vedením Quetzalcoatl (Opereného hada) – vládcu Tuly. **Zaujímavosti:** 30 m vysoká 9-stupňová **pyramída Kukulkána** (nazývaná aj El Castillo), niekoľko chrámov – napr. **Chrám bojovníkov** (Templo de los Guerreros) – pyramída s dĺžkou strany 40 m obkolesená kolonádou tisícich stĺpov, **ihrisko loptových hier** – najväčšie zachované v Mexiku (91 x 36 m), 35 m hlbocká a 60 m dlhá posvätňa studňa **Cenote**, observatórium **El Caracol**.

CANCÚN – vychýrené turistické plážové stredisko postavené v r. 1974 na SV Yucatáne. Pláže s bielym pieskom, ktoré sa začínajú 2 km od centra, lemuju na dĺžke 22 km Boulevard Kukulcán (celkom 27 km dĺhý), prechádzajúci z mesta na úzku kosu ostrova **Isla Cancún**, ktorý od pevniny oddeluje široká Lagúna Nichupté. Pozdĺž bulváru sú vybudované luxusné hotelové komplexy, zábavné strediská a renomované reštaurácie, najväčšia pláž je **Playa del Rey**. V najširšom mieste ostrovej kose sa nachádzajú mayské ruiny **El Rey**. Pri Aquamarina Beach Hoteli je terminál transferu na nedaleký 8 km dĺhý a 300-800 m široký ostrov **Isla Mujeres** – nákupné a zábavné stredisko (napr. delfínia show) s niekoľkými plážami. Letisko Aeropuerto Internacional de Cancún (tel.: 0052-998-287 1822, 287 1830). INFO: www.caribemexicano.com.

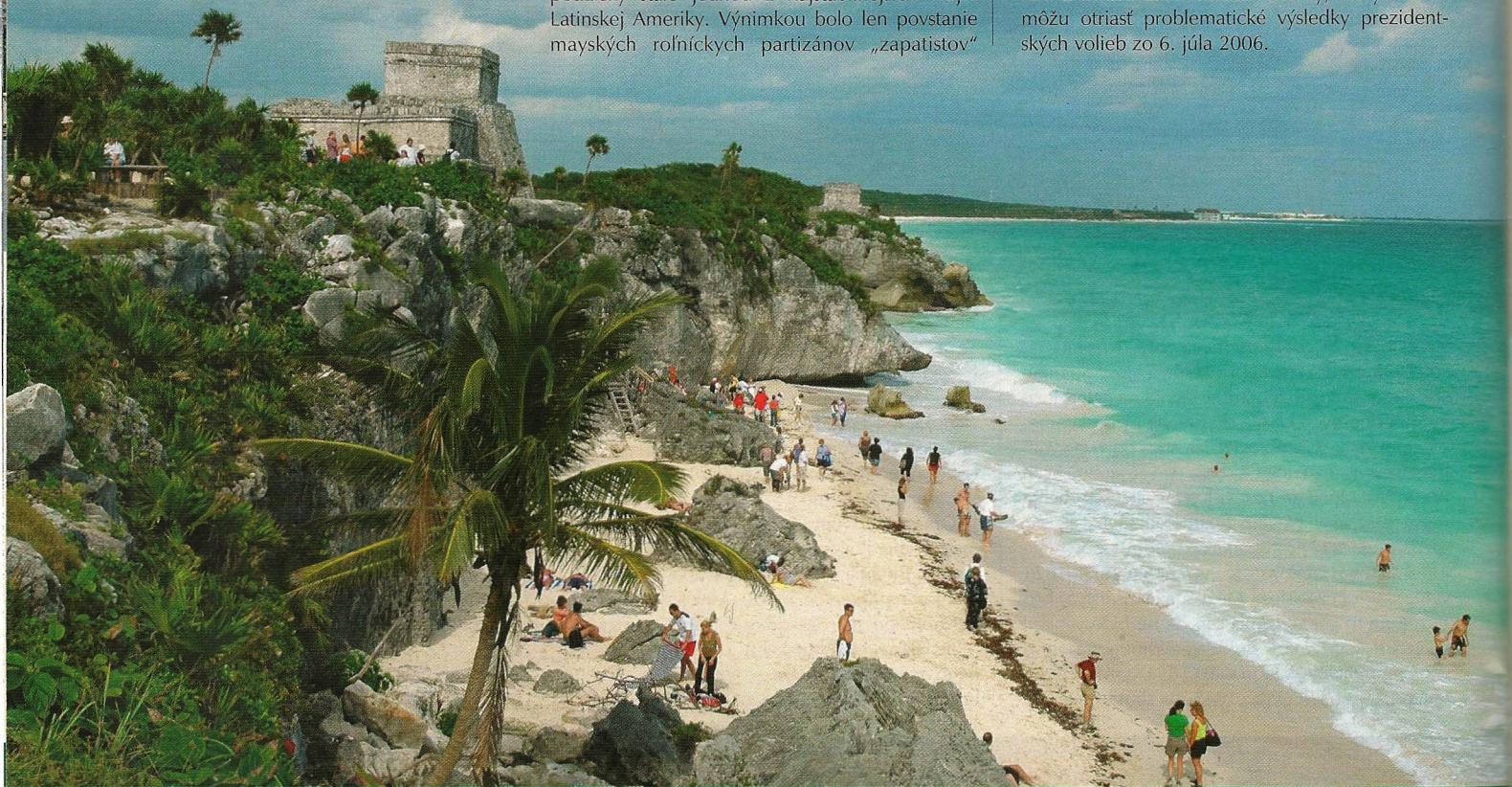

Tulum s palácom El Castillo sú jediné mayské ruiny priamo na brehu Karibského mora.

► vislošť Mexika bola obnovená. V období 1876-1910 vládol krajine takmer 35 rokov tvrdou rukou Porfirio Díaz, ktorého diktatúra dala nako-nieci impulz k mexickej revolúcii v rokoch 1910-17.

Po 2. svetovej vojne sa Mexiko politicky aj hospodársky stalo jednou z najstabilnejších krajín Latinskej Ameriky. Výnimkou bolo len povstanie mayských rolníckych partizánov „zapatistov“

z frontu FZLN v r. 1994-97 v južnom štáte Chiapas za autonómne práva indiánskej komunity, a ďalšie rolnícke povstanie v štáte Guerrero (1996), rok po zastrelení 17 rolníkov políciou v júni 1995. Od nástupu prezidenta Vicente Foxa Quesada r. 2000 sa uplatňuje demokratický systém a trhové ekonomicke reformy, ktorými však môžu otriasť problematické výsledky prezidentských volieb zo 6. júla 2006.

► PUERTO MORELOS – rybárske mestečko 32 km južne od Cancúnu je začiatkom 100 km dlhej excentnej Mayskej riviéry (Riviera Maya), ktorá sa končí pri Tulumi. Strediská riviéry Playa del Carmen, Xcaret, Pamul, Puerto Aventuras, Kantenah, lagúna Yal-ku, Akumal, Las Aventuras, Chemuyil, Xacel, lagúna Xel-Há a Tulum – všetky s bielym jemným pieskom, priezračne čistým morom a prepsychovými hotelmi, patria spolu s Kubou k najlepším plážam Karibu. Puerto Morelos a Playa del Carmen sú východiskom lodnej trasy na protiľahlý ostrov Cozumel.

INFO: www.si-mexico.com/cities/mayan_rivera.htm (strediská a hotely).

ISLA COZUMEL – ostrov s rozmermi 53 × 14 km je ďalším významným dovolenkovým rezortom, dookola s množstvom bielych piesčitých pláží, ale ubytovacie zariadenia sú len na západnom pobreží. Východná strana má stovky metrov panenských pláží s tyrkysovým morom, ktoré je vhodné pre potápanie, šnorchlovanie a pozorovanie podmorského života presklenými člnmi.

TULUM – jediné mayské ruiny okolo r. 1200 n.l. priamo na brehu Karibského mora, 128 km južne od Cancúnu, predstavujú ceremoniálne centrum a prístavisko Mayov týčiacie sa na útese nad plážou, ktoré Španieli nikdy nedobili. **Zaujímavosti:** palác El Castillo na okraji vysokého útesu, Chrám fresiek z r. 1450, Veľký palác a iné stavby obkolesené mohutnými hradbami. Nový Tulum je známym dovolenkovým miestom s krásnymi plážami, na hlavnej ulici je množstvo hotelov, reštaurácií a predajní suvenírov. Asi 15 min. cesty na sever je národný park Xel-Há, kde v nádherných tyrkysových lagúnach,

Velký okruh - Mexiko

Poznávanie a oddych 13 nocí, 15 dní:

Teotihuacán – Basílica de Guadalupe – Mexico City – Pueblo – Cholula – Oaxaca – Monte Albán – El Tule – San Cristóbal de las Casas – Palenque – Agua Azul – Palenque – Mérida – Tulumu – Chichén Itzá – 4 dni na pláži v Tulumu;

október, december – 39.900 Sk

V cene je: ubytovanie v izbách DBL 13 nocí, hotely 3***, v Tulumu štýlové ubytovanie v chatkách „cabanas“ priamo na pláži; slovenský sprievodca; doprava klimatizovaným autobusom/mikrobusom, okrem voľných dní v Tulumu. V cene nie je: letenka Viedeň – Mexico City – Cancun – Mexico City – Viedeň asi 25.000 Sk, letiskové poplatky asi 8.000 Sk – vstupy do pamiatok podľa programu, príplatok 40 USD/os.; raňajky (podľa možnosti hotelový bufet) – príplatok 3.000 Sk; poistenie a vreckové

SETTOUR Slovakia
Bratislava, Lazaretská 29, tel.: 02/52 93 28 68-9
 Košice, Alešovo nábr. 2, tel.: 055/63 25 121
e-mail: settour@settour.sk, www.settour.sk

ako v prírodnom akváriu, možno vidieť mnoho druhov exotických rýb. Od Tulumu 50 km na SZ sa okolo štyroch jazier nachádzajú najroziahlejšie mayské ruiny tejto oblasti Cobá.

SIAN KA'AN – lokalita UNESCO; prírodná rezervácia „Počiatok nebies“ medzi mestami Tulum a Chetumal s rozlohou 5280 km² je najväčším súvislým chráneným územím Mexika, s rôznymi biotopmi – od mangrovových močiarov cez tropický dažďový les až po koralové útesy. Súčasťou je aj 23 mayských sídiel a 24 km dlhý kanál, ktorý vytvorili Mayovia. S množstvom ohrozených a endemických druhov sú výnimočné – cypruštek gulovitý (*Chamaecyparis thyoides*), borievka viržinská (*Juniperus virginiana*), jaguár, puma, miravčiar, krokodíl, opice, karety a iné.

Ďalšie lokality UNESCO: Paquimé a Casas Grandes (380 km SZ od Chihuahua) – archeolog. oblasť so zmesou kultúry Pueblanov v JZ časti USA a sev. Mexiku a vyspelejších civilizačí Str. Ameriky (vrchol v 14.-15. stor.), Tlacotal-pán (98 km JV od Veracruzu) – španielsky koloniálny riečny prístav pri pobreží Mexického zálivu zo 16. stor. s výnimočným plánovaním širokých ulíc, kolonádových domov s rôznymi štýlmi a farbami, Campeche (195 km JZ od Méridy) – španielsky koloniálny prístav zo 16. stor. s opevnením (50 km JV sú ruiny Edzná – „Dom grimás“ na kamenných terasách s množstvom rezbárskych prác z r. 550-810), Xochicalco (123 km južne od Mexiko City) – výnimočne zachované opevnené centrum rôznych predkolumbovských kultúr od r. 650 do 900 n.l., Calakmul (štát Campeche, Yucatán - pri hranici s Guatemale) – ruiny významného mayského mesta v tropickom pralese, Sierra Gorda (štát Querétaro) – 5 františkánskych misií z 18. stor. v pohorí Sierra Gorda so zdobenými fasádami kostolov v spolupráci misionárov s indiánskym obyvateľstvom (osady majú stále domorodý charakter), Mexico City – Dom a ateliér Luisa Barragána postavený v 1948 na predmestí hlavného mesta je výnimočný príklad spojenia moderných a tradičných prvkov betónovej stavby s 3 podlažiami a malou záhradou, Kalifornský záлив (Golfo de California) – spolu 244 členitých ostrovov, pobrežie s útesmi a piesočnými plážami poskytujú výskum druhov a štúdium takmer všetkých hlavných oceánskych procesov na Zemi (90 endemických druhov rýb, 39% morských cicavcov na svete a tretina všetkých veľrýb), Tequila (50 km SZ od Guadalajary) – krajina medzi úpatím vulkánu Tequila a údolím Río Grande s pestovaním modrej agávy a zariadenia na výrobu „tequila“ od 16. stor., kde sa 2000 rokov používa jej šťava na výrobu alkoholu. Funkčné destilérie (tzv. tabernas – nefegálne pálenice zo španielskych dôb, prvá z r. 1795), polia i osady Tequila, Arenal a Amatitán spolu s haciendami z 18. stor. ukazujú – ako agáva patrí k mexickej identite.

Spracoval: Ing. Stanislav Šimek

Foto: www.MexicoMagicoTours.com

(Zmena údajov vyhradená)